

Nr 174.

Ankom till riksdagens kansli den 31 maj 1946 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för budgetåret 1946/47 till bidrag till avlöningar åt distriktsbarnmorskor samt angående provisorisk förbättring av deras löneförmåner jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln (punkt 180, s. 316 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1946) föreslagit riksdagen att till Bidrag till avlöningar åt distriktsbarnmorskor m. m. för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av 3 300 000 kronor.

Därjämte har Kungl. Maj:t i propositionen nr 227, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 29 mars 1946, föreslagit riksdagen medgiva, att provisorisk löneförbättring under nämnda budgetår må beredas distriktsbarnmorskorna i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet angivna riktlinjer.

För bidrag till avlöningar åt distriktsbarnmorskor m. m. är för innevarande budgetår anvisat ett förslagsanslag av 3 300 000 kronor.

Medicinalstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1945 hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte anvisas med samma belopp som för innevarande år.

Härjämte har *svenska barnmorskeförbundet* i en den 28 december 1945 dagtecknad skrivelse gjort framställning om provisorisk löneförbättring för distriktsbarnmorskor från och med nästa budgetår.

Distriktsbarnmorska skall enligt gällande bestämmelser åtnjuta *dels* kontant lön av minst 1 800 kronor per år jämte ålderstillägg, vart och ett å 180 kronor efter 3, 6 och 9 års väl vitsordad tjänst, ävensom det eller de tillägg (rörligt tillägg, kristillägg), som skulle utgå å den kontanta lönen, därest hon vore statsanställd och underkastad civila avlöningsreglementet, *dels ock* kostnadsfritt möblerad bostad jämte värme och lyse eller ock ersättning för dessa naturaförmåner efter ortens pris. Bostaden skall omfatta minst ett rum och kök jämte nödiga uthus samt, om hinder icke möter, särskilt rum för mottagning. Barnmorska äger vidare åtnjuta *dels* fri sjukvård enligt de bestämmelser, som gälla för innehavare av närmast jämförbara befattningar i landstingets eller stadens tjänst, *dels ock* utan minskning av lönen semester under 30 dagar årligen å tid, som barnmorskestyrelsen bestämmer. Slutligen

är distriktsbarnmorska tillförsäkrad viss lön under tjänstledighet för deltagande i fortbildningskurs och repetitionskurs. Detsamma gäller också vid tjänstledighet till förekommande av smittas spridning och vid tjänstledighet för sjukdom och havandeskap. Distriktsbarnmorska skall kostnadsfritt er- hålla alla för sina arbetsuppgifter erforderliga förbrukningsartiklar, varjämte, där så utan olägenhet kan ske, fri telefon skall beredas henne.

Enligt gällande ordning bestridas av statsmedel de kontanta löneförmåner, vartill distriktsbarnmorska författningsenligt är berättigad, varemot veder- börande huvudman — landsting eller stad utanför landsting — svarar för kostnaderna för de övriga förmåner i form av fri bostad, sjukvård m. m., som skola tillkomma sagda barnmorskor. Förenämnda statsbidrag bestridas från det förutnämnda förslagsanslaget till Bidrag till avlöningar åt distrikts- barnmorskor m. m.

Över barnmorskeförbundets framställning hava yttranden avgivits av me- dicinalstyrelsen, statskontoret och 1944 års lönekommitté avseende sjuk- vårds- och ekonomipersonal samt av svenska landstingsförbundet.

I propositionen nr 227 har *departementschefen* i anledning av svenska barnmorskeförbundets framställning anfört följande.

Som bekant har en stark brist på barnmorskor uppstått inom riket. Ett icke ringa antal ledigblivna barnmorskebefattningar såväl inom distrikten som vid förlossningsanstalterna har på grund härav icke kunnat återbesättas. Erfarenheterna från de på senare tid igångsatta undervisningskurserna vid barnmorskeläroanstalterna synas därjämte ge vid handen, att barnmorske- yrket icke längre lockar aspiranter i erforderlig utsträckning. Det föreligger sålunda anledning att befara, att den nuvarande bristen på barnmorskor kan komma att kvarstå.

Angelägenheten av att snabbt finna utvägar till bemästrande av ifrågava- rande personalproblem behöver icke särskilt understrykas. I sitt nyligen av- givna betänkande angående förlossningsvården har 1941 års befolkningsut- redning funnit anledning till uttalande, att en av orsakerna till barnmorske- yrkets nuvarande rekryteringssvårigheter syntes vara att hänföra till de en- ligt utredningens mening otillfredsställande löneförmåner, som för närva- rande erbjödes distriktsbarnmorskorna. Samma uppfattning har också kom- mit till uttryck i åtskilliga av de yttranden, som avgivits över befolkningsut- redningens betänkande. Det må vidare erinras om att frågan om en regle- ring av avlöningsförhållandena för statsanställda barnmorskor och distrikts- barnmorskor på initiativ av utredningen hänskjutits till 1944 års lönekom- mitté avseende sjukvårds- och ekonomipersonal.

Även jag finner sannolikheten tala för ett visst sammanhang mellan re- kryteringsnedgången och de förhållandevis låga löner, som enligt gällande ordning äro tillförsäkrade befattningshavarna inom det statsunderstödda barnmorskeväsendet. Från denna utgångspunkt är givetvis en omedelbar för- bättring av dessa befattningshavares löneställning synnerligen önskvärd. Lämpligheten av en dylik åtgärd kan förefalla tveksam, då distriktsbarn- morskornas avlöningsförhållanden för närvarande äro föremål för utredning. Emellertid har en av svenska barnmorskeförbundet hos Kungl. Maj:t gjord framställning om beredande åt distriktsbarnmorskorna av en provisorisk lö- neförbättring från och med ingången av nästa budgetår vunnit stöd av samt- liga de i ärendet hörda remissinstanserna, däribland den nyssnämnda löne- kommittén, som jämväl funnit skäl föreslå, att sagda barnmorskor redan

under det nu löpande budgetåret erhöle en löneförstärkning motsvarande det tillfälliga lönetillägg, som jämlikt riksdagens beslut (skrivelsen nr 43/1946) tillkommer vissa befattningshavare i statens tjänst. Då kommittén — vilken i övrigt framlagt förslag rörande storleken av den ifrågasatta löneförstärkningen — icke funnit den pågående utredningen utgöra hinder för en provisorisk förstärkning av distriktsbarnmorskелönerna, förordar jag, att förslag i sådant syfte förelägges riksdagen.

Beträffande formen för den provisoriska löneförbättringen har medicinalstyrelsen i sitt yttrande över barnmorskeförbundets framställning föreslagit, att åt distriktsbarnmorskorna under budgetåret 1946/47 beredes ett av statsmedel bekostat tillägg å lönen, motsvarande vad som enligt förenämnda riksdagsskrivelse skall för sagda budgetår utgå i provisoriskt lönetillägg till statliga befattningshavare i samma lönenivå som ifrågavarande barnmorskor. I sistnämnda hänseende har lönekommittén funnit sig böra föreslå, att distriktsbarnmorskorna med hänsyn till arten av deras arbetsuppgifter erhålla en löneförstärkning motsvarande det provisoriska lönetillägg som enligt angivna riksdagsbeslut avses skola utgå till statstjänare i 4:e och högre löneklasser, ortsrupperna D—F, eller med 690 kronor.

Lämpligheten av att såsom sålunda föreslagits anknyta en provisorisk lönereglering för distriktsbarnmorskorna till berörda statliga lönetilläggsreglering synes mig emellertid kunna starkt ifrågasättas. Lönetekniskt sett föreligger intet närmare samband mellan de för distriktsbarnmorskorna fastställda lönerna och det statliga lönesystemet. Med hänsyn härtill finner jag mig icke kunna tillstyrka, att ifrågavarande provisoriska löneförbättring för distriktsbarnmorskorna anknytes till den statliga lönetilläggsregleringen, utan föreslår, att densamma åstadkommes i huvudsaklig överensstämmelse med följande allmänna riktlinjer.

Till varje distriktsbarnmorska, som under nästa budgetår eller del därav innehar ordinarie befattning, skall utgå ett månatligt tillägg å lönen av 50 kronor eller för helt år med 600 kronor. Jag har därvid utgått från att sistnämnda belopp kommer att ligga inom ramen för den kommande definitiva löneregleringen för distriktsbarnmorskorna. Å ifrågavarande tillägg må icke beräknas rörligt tillägg eller kristillägg. Lönetillägget skall helt bestridas av statsmedel i den ordning och under de förutsättningar i tillämpliga delar, som stadgas i kungörelsen nr 572/1943 i avseende å statsbidrag till distriktsbarnmorskas kontantavlöning i övrigt. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan riksdagen fattat beslut i ämnet, meddela de närmare regleringsföreskrifter, som i förevarande hänseende må finnas erforderliga. — Lönekommitténs förslag att till distriktsbarnmorskorna skulle under innevarande budgetår utgå ett engångsbelopp, motsvarande det tillfälliga lönetillägget till statstjänarna, finner jag mig ur de synpunkter, som i det föregående anlagts på ärendet, icke kunna tillstyrka.

Antalet med ordinarie innehavare besatta distriktsbarnmorskjetjänster under nästa budgetår torde enligt vad jag från medicinalstyrelsen inhämtat kunna beräknas till i runt tal 1 020. För hela budgetåret skulle sålunda kostnaden för den av mig nu föreslagna provisoriska löneförbättringen kunna uppskattas till högst ($600 \times 1\,020$) 612 000 kronor eller i runt tal 600 000 kronor. Enär emellertid statsbidragen till distriktsbarnmorskелönerna utbetalas i efterskott för kalenderår, bör medelsbehovet för nästa budgetår beräknas till halva d tta belopp eller 300 000 kronor. Ifrågavarande kostnader torde böra bestridas från anslaget till Bidrag till avlöningar åt distriktsbarnmorskor m. m., vilket i årets statsverksproposition föreslagits upptaget till ett belopp av 3 300 000 kronor. Med hänsyn till nämnda anslags karaktär av förslagsanslag synes dock någon uppräknning av anslaget icke behöva vidtagas.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehått två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken *Andersson m. fl.* (I: 302) och den andra inom andra kammaren av herr *von Friesen m. fl.* (II: 467), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta, att ett lönetillägg om 1 200 kronor skall utgå till distriktsbarnmorskor, som inneha ordinarie befattning, från och med ingången av budgetåret 1946/47, att distriktsbarnmorskorna måtte, under samma villkor som gälla befattningshavare i statens tjänst, för innevarande budgetår erhålla ett kontant engångsbelopp om 300 kronor, samt att riksdagen måtte anvisa härför erforderliga medel.

Såsom departementschefen anført framstår en omedelbar förbättring av distriktsbarnmorskornas löneförmåner såsom synnerligen önskvärd. Ehuru deras avlöningsförmåner för närvarande äro föremål för utredning, synes starka skäl föreligga att bereda dem en provisorisk förbättring, som kan förutsättas komma att ligga inom ramen för den blivande definitiva löneregleringen.

Utskottet.

Kungl. Maj:t har föreslagit ett månatligt tillägg å lönen av 50 kronor. I motionerna föreslås, att tillägget skall bestämmas till det dubbla beloppet. Utskottet har vid överbägande av denna fråga icke ansett sig böra för närvarande förorda en större provisorisk förbättring än den som Kungl. Maj:t har föreslagit. Det må i detta sammanhang uppmärksammas, att ett bifall till motionerna skulle medföra, att distriktsbarnmorskorna komme upp i en högre löneinkomst än distriktssköterskorna.

Icke heller har utskottet ansett sig böra tillstyrka motionsförslaget i vad detsamma avser ett engångsbelopp av 300 kronor.

Såsom departementschefen i propositionen nr 227 anført torde förslagsanslaget till bidrag till avlöningar åt distriktsbarnmorskor böra anvisas med det i statsverkspropositionen äskade beloppet.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 302 och II: 467

a) medgiva, att provisorisk löneförbättring under budgetåret 1946/47 må — med anlitande av förslagsanslaget till Bidrag till avlöningar åt distriktsbarnmorskor m. m. — beredas nämnda barnmorskor i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 29 mars 1946 angivna riktlinjer,

b) till *Bidrag till avlöningar åt distriktsbarnmorskor m. m.* för budgetåret 1946/47 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 3 300 000 kronor.

Stockholm den 31 maj 1946.

På statsutskottets vägnar:
J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Pauli, Lindström, Gränebo, Larsson, Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Ekströmer, von Heland, Petersson, Rosenberg* och *Gunnar Andersson*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Falla, Mårtensson, Wallentheim, Pettersson* i Dahl, *Viklund, Malmberg* i Skövde, *Lindholm, Åkerström, Onsjö* och *Birke*.
